

RAST

REGIONALNA ASOCIJACIJA
ZA STRES I TRAUMU
Trauma naša priča-NAŠ RAST

RAZVOJNA TRAUMA

🌳 Šta sve spada u ovu vrsti traume? Kako se definiše/određuje?

Razvojna trauma je termin koji se koristi da opiše uticaj rane, kontinuirane traume, kao i gubitak koji se dešava u važnim odnosima deteta, obično u ranom periodu života ili u adolescenciji. Najčešći vid hronične traumatizacije obuhvata zlostavljanje dece/adolescenata (seksualnog, emocionalnog i fizičkog tipa) i zanemarivanje (fizičko i emocionalno). Razvojna trauma može predstavljati i napuštanje od strane roditelja, izmeštanje iz primarne porodice usled fizičkog/emocionalnog/seksualnog zlostavljanja samog deteta, doživljavanje više izrazito stresnih događaja u nizu (smrt roditelja/staratelja, fizička bolest, maltretiranje od strane vršnjaka itd.), seksualno zlostavljanje od strane članova porodice (uže ili šire), prijatelja, poznanika. U ranu razvojnu traumu se može pbrojati i teško fizičko oboljenje, hospitalizacija ili višestruke medicinske intervencije u detinjstvu ili adolescenciji, kao i sama izloženost nasilnim aktima nad drugim članovima porodice. Istraživanja pokazuju da deca još u stomaku mogu iskusiti traumu. Na primer, ukoliko je njihova majka zloupotrebljavala supstance, imala istoriju teških mentalnih oboljenja, ili pak bila u odnosu u kom je bilo prisutno zlostavljanje, to može ostaviti posledice na dete ne samo u vidu genetskih promena i fizičkih oboljenja, već i sveukupno nižeg osećanja dobrobiti i kasnije izražene senzitivnosti na stres.

🌳 Koliko je ona učestala (svetski i regionalni podaci ukoliko ih imamo)

Istraživanja rađena u SAD pokazuju da je približno 71% dece bio izložen bar jednom traumatizujućem iskustvu (uključujući seksualno, fizičko, porodično nasilje). Kada je reč o globalnim podacima, istraživanje je pokazalo da je oko 25% dece i mladih doživelo barem jedan traumatski događaj do 16. godine. Prema podacima Svetske zdravstvene organizacije, stope nasilja nad decom na globalnom nivou za 2017. godinu pokazuju da je 23% dece fizički zlostavljano, 36% je emocionalno zlostavljano, 16% je fizički zanemareno, a 12% je seksualno zlostavljano (WHO, 2018). Rezultati epidemiološke studije pokazuju da je na svakih 100 odraslih osoba u Srbiji, njih oko 70 više puta doživelo barem jedan od oblika traumatskih iskustava tokom detinjstva, a njih oko 20 je doživelo 4 ili više. (Unicef, 2019) Osobe koje su imale u iskustvu ranu razvojnu traumu, najčešće izveštavaju o psihološkom zlostavljanju (43.7% je barem nekada doživelo psihološko zlostavljanje, a 26.3% višestruko), zatim fizičkom (29.7% njih je barem jednom bilo fizički zlostavljano, 13,6% višestruko), zlostavljanju majke od strane partnera (24.7% barem nekada, 12.1% višestruko) i psihološkom zanemarivanju (18.5% je barem nekada iskusilo ovaj vid zanemarivanja, a 10.5% višestruko) (Unicef, 2019).

RAST

REGIONALNA ASOCIJACIJA
ZA STRES I TRAUMU
Trauma naša priča-NAŠ RAST

🌳 **Šta je to što je specifično za ovu vrstu traume? Postoje li neke posledice koje su specifične baš za nju?**

Ono što je specifično za razvojni tip traume jeste činjenica da se dešava u posebno ranjivom periodu čovekovog života – detinjstvu/adolescenciji. Upravo u periodu kada je osobi neophodna podrška i briga od strane odraslih, dešava se da ona izostane, da poverenje deteta u roditeljske (ili druge značajne) figure bude iznevereno i da se slika o svetu kao sigurnom mestu (koja se stiče na osnovu prvih interakcija sa značajnim odraslima) nikada ne izgradi. Iako povređeno (neretko i fizički i emocionalno) i to često od strane svojih najbližih, dete (za razliku od odraslih), nije u stanju da se samostalno odvoji od okruženja koje predstavlja izvor traume, već je zavisno od zlostavljača.

Posledice razvojne traume mogu biti sveobuhvatne i različito se manifestovati kod različitih pojedinaca. U nastavku ćemo navesti neke od mogućih negativnih posledica razvojne traume, pri čemu treba imati u vidu da se različiti pojedinci mogu na različite načine boriti sa proživljenom traumom, te da, u izvesnim slučajevima, sveukupno funkcionisanje osobe ne mora biti značajno narušeno. Negativne posledice karakteristične za ovaj tip traume su pre svega, teškoće u regulaciji osećanja, destruktivno ponašanje prema sebi i drugima, ispoljavanje psihičkih tegoba kroz telesne simptome (poput ponavljano bola u glavi, stomaku, mučnina, iako fizički uzročnici nisu prisutni), negativna slika o sebi (praćena niskim samopouzdanjem) i drugima. Takođe, deca/adolescenti koji su iskusili ovaj vid traume, mogu imati poteškoća sa održavanjem pažnje, učenjem, uz prisutnu hiperaktivnost i iritabilnost, što se može zapaziti u školskim i drugim socijalnim situacijama. Mogući je i razvoj anksioznosti, depresivnosti, suicidalnosti i zloupotreba supstanci u odrasloj dobi (ili već u detinjstvu/adolescenciji), kao i poteškoća u psihosocijalnom funkcionisanju, uključujući i smanjenu mogućnost održavanja stabilnih i dugotrajnih interpersonalnih odnosa.

Reference

Ali, R., Berhe, A., Felton, I., Harman, T., Paumen, J., & Peterson, R. (2018). Symptoms, aetiology, epidemiology, psychophysiology, treatment, and outcomes of developmental trauma. *Psychreg Journal of Psychology*, 1(2), 68-82. <https://www.academia.edu/download/77989259/68-82.pdf>

Lyons, S., Whyte, K., Stephens, R., & Townsend, H. (2020). Developmental trauma close up. Beacon House Therapeutic Services and Trauma Team. 2de uitgawe. https://irct.org.uk/wp-content/uploads/2020/04/Beacon_House_Developmental_Trauma.pdf

Pejović-Milovančević, M., & Tošković, O. (2019). Studija negativnih iskustava u detinjstvu (ACE Studija)-istraživanja o negativnim iskustvima u detinjstvu u Srbiji. <https://www.unicef.org/serbia/publikacije/studija-negativnih-iskustava-u-detinjstvu>

Profaca, B., & Arambašić, L. (2009). Traumatski događaji i trauma kod dece i mladih. *Klinička psihologija*, 2(1-2), 53-73. <https://hrcak.srce.hr/158461>